

Bánlaky Éva

EGY ÚJ KIADVÁNYRÓL

ÉS A NYOMÁBAN KELETKEZŐ GONDOLATOKRÓL

Meglepő és nagyon örvendetes módon a külföldi lélektani szakirodalom rendszeres és széleskörű feltárása egyetemi hallgatók tudományos diákköri munkájának eredményeként jelentkezett 1964 decemberében. Címe **EGYETEMI LÉLEKTANI LAP-SZEMLE**.

A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem lélektan szakos hallgatóit - amint ez a Lapszemle 1964. évi 1/2. számának bevezetőjéből kiderül - "saját szakmai műveltségük emelése és látókörük kiszélesítése iránti igény" vezette, amikor elkezdtek a jelentős külföldi szakfolyóiratok figyelmét és feldolgozását. De vállalkozásuk már a kezdet kezdetén túlnőtt az egyetemi kereteken, hiszen alkalmasnak látszott arra, hogy ne csak az egyetemi hallgatók és fiatal kutatók, hanem a

pszichológiával foglalkozók széles körét rendszeresen tájékoztassa.

Az első összevont szám dokumentációs tudatosságra és tájékozottságra valló tájékoztatót ad a kiadvány céljáról, fejlesztésének perspektíváiról és utmutatót közöl használatához. A szerkesztők egyelőre a magyar könyvtárakban meglévő jelentős külföldi lélektani folyóiratokat dolgozzák fel, indulásként mintegy ötvenet. De ismerve a szakirodalom szóródásának törvényszerűségeit, a Lapszemle gyűjtőkörét idővel a nem pszichológiai vonatkozású

folyóiratok pszichológiai vonatkozású cikkeire is kiterjesztik. A monografikus irodalmat egyelőre nem regisztrálják. Ez a szükség-diktálta megoldás azért helyes, mert a tudományos kutatás irányait, problémáit, legfrissebb eredményeit, tehát a legaktuálisabb, gyakran nem

EGYETEMI LÉLEKTANI LAPSZEMLE

LÉLEKTANI TDK DOKUMENTÁCIÓ
1964 NO. 1-2

lezárt kérdéseket éppen a periodikus és nem a monografikus irodalom nyújtja. De ésszerű azért is, mert a magyar kutatók más forrásból szerezhetnek tudomást az országba beérkező külföldi könyvekről és lelőhelyükről. A jelentős könyvtárakba érkező külföldi szakkönyveket ugyanis a Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke veszi számba havonta megjelenő füzetekben. S ha a kutató "egy fogással" nem is juthat hozzá a teljes szakirodalomhoz, mert a kiadvány mindkét ágazatát (Társadalomtudományok, Természettudományok) és ezeken belül több szakcsoportot kell áttanulmányoznia, mégis egyelőre elfogadható a külföldi könyvanyagról történő tájékoztatás.

A magyar monografikus irodalomról pedig kurrensen a Magyar Nemzeti Bibliográfia tájékoztat, nagy előnye, hogy a gyűjteményes munkákat elemzően is feldolgozza. A magyar folyóiratokban megjelenő cikkanyagról a Magyar Folyóiratok Repertóriumának most már késés nélkül megjelenő füzeteiből szerezhet tudomást a kutató. Magyar szerzők 1945 után megjelenő műveit (könyveit és folyóiratcikkeit) foglalják össze teljességre törekedve a Pszichológiai Tanulmányok évente megjelenő kötetei.

Szakirodalmi feltárás szempontjából még mindig elhanyagolt marad két tudományos és gyakorlati szempontból egyaránt fontos réteg: a külföldi nem folyóirat jellegű időszakos irodalom, tehát évkönyvek, kongresszusok, konferenciák, közgyűlések közleményei stb. és a szűk publicitású és egyáltalán nem publikált bel- és külföldi anyag.

A Lapszemle szerkezete, az anyag feltárásának módja

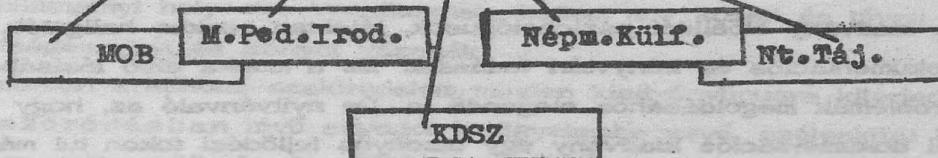
A bibliográfia az Utmutató szerint csak az elsődleges közleményekről ad számot. A szerző neve és a cikk eredeti címe után a magyar nyelvű címfordítás következik. Ezt követik a lelőhely-adatok. A cikkek egy részét referátum is kiegészíti. A tematikus fejezeteken belül a beosztás alapja a cikkek magyar nyelvű címének betürendje. Az évkört is jelölő tételszámozás évenként újra kezdődik. Az első számot rövidítésjegyzék és az adott füzetben feldolgozott folyóiratok jegyzéke egészíti ki. A szerkesztők tervei szerint évenként kumulált tárgyszavas és szerzői mutató készül. A Lapszemle tételeiből folyamatosan uniterm rendszerű katalógust szerkesztenek a Lélektani tanszéken. Ebbe beleolvasztják a Pszichológiai Tanulmányokban regisztrált magyar anyagot is.

A kiadvány 200 példányban jelenik meg, a példányszám máris kevésnek bizonyult.

Hogy egy ilyen vállalkozás megindulására szükség volt, az kétségtelen.

A LÉLEKTANNAL FOGLALKOZÓ DOKUMENTUMOK
FOLYAMATOS FELTÁRTSÁGA MAGYARORSZÁGON

K Ö N Y V S Z E R Ű				N E M K Ö N Y V S Z E R Ű
MONOGRAFIKUS		PERIODIKUS		
Publikált	Szűk publ.	Folyóirat szerű	Nem folyóirat szerű	
magyar	Psz. T. MNB		Psz. T. MFR	
	külföldi		KKOGyJ	E.Lt.Lszl.
M.Psz.Szl.				

RÖVIDÍTÉSEK

- E.Lt.Lszle. Egyetemi Lélektani Lapszemle
 KDSZ Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom
 KKOGyJ Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke
 MFR Magyar Folyóiratok Repertóriuma
 MNB Magyar Nemzeti Bibliográfia
 MOB Magyar Orvosi Bibliográfia
 M.Ped.Irod. Magyar Pedagógiai Irodalom
 M.Psz.Szle. Magyar Pszichológiai Szemle
 Népm.Külf. Népművelés Külföldön
 Nt. Táj. Neveléstudományi Tájékoztató
 Paz.T. Pszichológiai Tanulmányok
- Bibliográfiailag feltáratlan terület

Komoly funkciója van és valódi, létező igényeket elégít ki. De már születése pillanatában, "in statu nascendi" ellentéteket hordozott magában. Egyre fokozódó ellentmondás van ugyanis a kiadvány jellege és létrejöttének, előállításának körülményei, háttere közt. Egy periodikus, referáló lap perspektívával meginduló cikkbibliográfiát egyetemi hallgatók önkéntes vállalkozásaként, társadalmi munkával elindítani lehet, de tartósan folytatni, eközben pedig fejleszteni, nem. Folytatni viszont kell és megszüntetni nem szabad. Az ellentmondásosságának a felismerése tükröződik a kiadvány előszavában is, ahol a szerkesztők egyrészt további önkéntes vállalkozókat toboroznak a növekvő feladatok ellátására, ugyanakkor leszögezik, hogy "... dokumentációnkat kísérletnek tekintjük, melyet a gyakorlat sürgető igényei hívtak életre."

Most kizárólag azért, hogy az ünneprontás, pesszizmus és vészjóslgatás vádjának eleve élét vegyünk, néhány olyan szempontot és tényt említünk, amelyek szükségessé teszik, hogy a lélektan külföldi cikkdokumentációja ne csak társadalmi munkán, lelkesedéssel, önkéntes vállalkozókat vonva nyugodjék.

Szakmai szempontok

A kiadvány előállítói pszichológusok, lélektan szakos hallgatók, néhányuk dokumentációs és könyvtári tudással. Ez a munka első fázisában jelentkező problémák megoldásához elegendő is. De nyilvánvaló az, hogy igényes lélektani dokumentációs kiadvány egy bizonyos fejlődési fokon túl már csak dokumentációs szakemberek és pszichológusok együttműködésével szerkeszthető, ideális esetben könyvtári és dokumentációs képesítéssel is rendelkező pszichológusok, vagy lélektani végzettséggel is bíró dokumentálók munkájával. Annál is inkább, mert a lap olyan magas igényekkel indult, hogy a szerkesztők a tájékoztatást az indikáció felől az információ felé fejlesztik. Az informatív jelleget biztosító referátumok és esetleg tömörítvények készítéséhez lehetőleg állandó, gyakorlott és nem tulságosan nagy gárdára van szükség. De ha a lap egyelőre csak cimleírásokat és cimfordításokat közöl is tulnyomórészt, egyetemi hallgatókkal, - nappaliakkal és állásban lévő, családi gondokkal is terhelt estiekkel, - állandó, rendszeres és nagy volumenű munkát nehezen lehet biztosítani. Elég, ha csak olyan objektív akadályokat említünk, mint vizsgaidőszak, egyetemi szünetek stb.

Elsősorban szervezeti probléma az, hogy ennek a dokumentációs vállalkozásnak nincs megfelelő dokumentum-bázisa. A Pszichológiai Tanszékre kb 20 külföldi folyóirat jár és a Lapszemle kezdetként 50 folyóiratot figyel rendszeresen. Tehát már most a munkatársaknak a folyóiratok nagyobb részét egyé-

nenként kell kölcsön venniük a különböző könyvtárakból. A bázisként szolgáló dokumentumgyűjtemény hiánya még nagyobb problémát jelent majd akkor, ha sor kerül a nem folyóirat-jellegű periodikumok rendszeres feldolgozására is. Arról nem is beszélve, hogy a szűk publicitású vagy egyáltalán nem publikált magyar és külföldi anyag feltárását szintén csak jól működő gyűjtemény biztosíthatja.

Éppen, mert a szerkesztőknek nincs lehetőségük arra, hogy a folyóiratok egy részét feldolgozás előtt vagy után átnézzék, nagyon kétséges egységes szerkesztési elv érvényesülése és a szelekció megbízhatósága, egy-egy cikk primér vagy szekundér jellegének helyes megítélése.

Igen fontosak az anyagi szempontok is. Ezzel kapcsolatban csak azt említjük meg, hogy a jelenlegi stencil-sokszorosítást ideiglenes kényszermegoldásnak szabad tekinteni és használhatóbb, jobban olvasható eljárást kell a Lapszemle számára biztosítani, olyat, amelynek a kapacitása lehetővé teszi a tervezett bővítést és nagyobb terjedelmet.

A közelmúltban megindult bibliográfia ismertetése ürügyén "kapásból" felsorolt megoldásra váró kérdéseket hadd toldjuk meg még néhányal. Ezek nem is a pillanatnyi helyzetre vonatkoznak, hanem a - közeli és távoli - fejlődés lehetséges útját és irányát vázolják.

Elsősorban a külföldi szakirodalom minden kiadványtipusra kiterjedő, lehetőleg a szóródásban lévő anyagot is figyelembe vevő, széleskörű kurrens bibliográfiára volna szükség. Ennek fel kell vennie programjába a monográfia-analízis megvalósítását is. A külföldi anyagnak a kurrens bibliográfiában történő lényegében szignaletikus feltárásán túl szükséges az analitikus feltárás is szakirodalmi szemlék stb. formájában.

Sürgős feladat összehangolt és intenzív referáló és fordító tevékenység kialakítása és legalább a fordítások központi nyilvántartása.

A nemzeti szakirodalom feltárása terén fokozatosan létrehozandó a monografikus anyag (könyvek, szűk körben és egyáltalán nem publikált irodalom) számbavétele; a periodikus kiadványok (folyóiratok és nem folyóirat jellegű időszak kiadványok) feldolgozása; később pedig a nem könyvszerű dokumentumok (mikrofilmek, lemezek, magnoszalagok, oktatófilmek stb.) regisztrálása egyetlen, lehetőleg nem nagy időközönként megjelenő bibliográfia keretében. Ezt a regisztratív és indikatív kiadványt a magyar anyag esetében is kiegészítenék a különféle szempontú szakirodalmi szemlék.

A magyar anyag feltárásával kapcsolatban szükséges az ún. szóródásban lévő anyag, tehát nem pszichológiai kiadványok részeként megjelenő pszichológ-

giai - gyakran torrásértékű, primér - munkák teljes átfogása és szambavétele. Elsősorban a határterületi publikációk jönnek itt számításba, elég ha csak a pedagógiai, felnőttoktatási, pszichiátriai, könyvvel és könyvtárral foglalkozó műveket és az említett szakterületek irodalmát regisztráló bibliográfiai kiadványokat említjük (Magyar Pedagógiai Irodalom, Magyar Orvosi Bibliográfia, Neveléstudományi Tájékoztató, Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom, Népművelés Külföldön stb.).

A kurrens nemzeti pszichológiai bibliográfia anyagából aránylag nem nagy erőfeszítéssel létre lehetne hozni a lélektan egy-egy ágának nagy időszakot átfogó önálló bibliográfiáját.

A nagy arányokban megindult tudományos kutatás és az egyre szélesebb alapokon folyó gyakorlati munka és oktatás, mindinkább sürgőssé tesz egy nagy gonddal szelektáló lélektani bibliográfiai kézikönyv összeállítását és kiadását, amely a kutatáshoz, a gyakorlati munkához és az oktatáshoz szükséges segédeszközöket ismertetné: másodfoku bibliográfiákat, az egész tudomány és az egyes részterületek fontos kézikönyveit, monográfiáit, retrospektív és kurrens bibliográfiákat, referáló orgánumokat, szakfolyóiratokat, szótárakat, enciklopediákat; egyesületeket, intézményeket stb.

Az irodalomfeltáró munka melléktermékeként elkészülhetne egy alapos és egységes terminológiai gyűjtés, esetleg szótár. Annál is inkább szükség volna erre, mert világviszonylatban a terminológia meglehetősen zürzavaros, áttekinthetetlen és az egyes szakkifejezések jelentéstartalma nem kontinensenként és országokként, hanem iskolánként, sőt kutatónként változik.

A megoldásra váró kérdéseknek ez a kívülállótól származó felsorolása még csak nem is kívánja a teljesség látszatát kelteni. Csupán tudatosítani az Egyetemi Lélektani Lapszemle megindulása nyomán a cikkiróban is tudatosult helyzetet és tennivalókat.